

Mn. Ramon Vidal i Pietz

**Nadal a les Altes Valls
del Ges**

i

Altres contalles

Narracions

**Dues Narracions
Centellenques**

LA VALENTIA VERITABLE. (FESTA DEL PI!)

Homenatge a la Joventut de la vila

Quan entre els xicots i les noies de l'Esbart va córrer la **brama** que en Joaquim s'havia apuntat «Galejador» de les properes Festes del Pi, es produïren dues reaccions ben diferents. La primera fou l'esclat de rialles que aplaudeix un acudit contat amb **gràcia**. En canvi la segona fou d'estupor davant quelcom que tothom creia impossible, inimaginable. I aquesta segona reacció fou la que s'imposà i la que feu rodar el cap a tota la Colla, quan la **brama** es convertí en **certesa** seriosament confirmada pel propi Joaquim. I malgrat tot, com més tómb hom donava a la **cosa**, més fora de to, més incomprendible hom la trobava. Així, per exemple, quan es discutia el **cas** amb algun amic, encara no prou informat, aquest sempre contestava: —Que em voleu prendre el **pèl**...?! No pot ésser de cap manera...! I si el desconcertat amic, no prou convençut, en parlava a en Joaquim esmerçant el to enriolat més plausible, romaní com estabornit en topar amb la resposta indiferent, però tenaç, del preguntat: —Sí, noi! M'he apuntat **galejador**... Suposo que hi tinc el mateix dret que qualsevol altre, oi?

* * *

Un bell dia la Colla celebrà una mena de reunió secreta per parlar del **cas Joaquim** perquè no quedava dubte que la **cosa** era seriosa, i que, si no trobaven una solució, podia acabar malament... Car si algun xicot, no tan sols d'entre la

jovenalla de l'Esbart sinó inclús de tota la vila, resultava fora de lloc només imaginar-lo amb el trabuc a les mans al bell mig de la **petadissa** trontollant de la Festa era precisament en Joaquim, el jove de natural pacífic que mai no havia volgut veure el final de la Festa Major de Vic perquè sentia una llei de basarda a l'apoteòsic espectacle i sorollós del Castell de Focs d'Artifici... Ell que, ja de marrec, sempre **feia vores** quan es tractava de les fogueres de Sant Isidre, de Sant Joan i Sant Jaume (I tant com l'engrescaven les "rogueres!", perquè li sobraven els coets i les piüles... Com es comprenia que, de cop i volta, les hagués **envetades** per aquests **trencacolls** o **trencaorelles**?

La reunió de la Colla semblà més una **conjura francmaçònica** o un **complot carborani** que no pas un intent d'**obra de bé**, puix que hom imposà el secret més estricte i hom parlà a base de supòsits i d'interrogants.

L'ambient s'aclarí, en un sentit ben migrat tanmateix, un xic quan la Nadala insinuà, envermellint i quequejant, una possible imprudència seva:

—Ja sabeu, digué, que en Joaquim i jo som força amics, molt amics... Quan em vaig assabentar del seu propòsit terròrfic vaig sentir-me'n una mica massa culpable... Vosaltres ja sabeu que en Joaquim procura complaure tots els meus capricis i acudits! Un mal dia, com em dol ara!, m'escapà de dir al seu davant que jo admirava els xicots agosarats, atrevits... Que no tremolen de res! I, imprudentment, vaig acabar d'aquesta faisó: «Quan trobo més admirables els nostres joves és a la Plaça, per la Festa del Pi, trabuc en mà, fent tremolar els vidres dels balcons i de les finestres amb els espetecs de llurs eines ben apretades...».

Aquesta **confessió** de la Nadala, la noia preferida d'en Joaquim, esfondrà la darrera esperança si és que en quedava alguna. Tots veien que només podien confiar en quelcom que, si no era un **miracle**, caldria que s'hi apropés molt.

Al contrari, res ni ningú podria desviar el **signe de la catàstrofe** que, amb les banderes desplegadas al vent d'una tosuderia, mansoia en aparença però ben eriçada en realitat, planava sobre el cas que discutien. Després d'un llarg silenci, durant el qual l'un es gratava el clatell, l'altre sotjava amb l'esguard perdut un racó de sostre i la majoria intentava imitar l'aire concentrat d'un **cert ocell nocturn i meditatiu**, la reunió acabà sense cap realitat positiva. Hom determinà, per dissimular el fracàs, que quiscun hi fes allò que bonament pogués i que, després d'encomanar-li, el bon Déu tingué cura de la resta.

Els que **ho van agafar a la valenta** procuraren animar en Joaquim amb contalles esgarrioses de trabucs esclatats, de dentadures i barres trinxades i fins de més d'un ull perdut. Alguns altres, menys aficionats a la **truculència**, s'insinuaren pels viaranyes de la cordialitat i del bon consell. I finalment la Nadala, en un «tête e tête» emocionat, intentà, per tots els mitjans, que es desdís. El seu últim esforç foren aquests mots:

—Que si el preferia entre els companys era precisament perquè el veia assenyat, gens vanitos i prou ponderat per no cometre una atzagaiada!... Però ell, amb pocs mots, li tapà, dolçament això sí, la boca: —Mira, Nadala! No t'ho he dit mai però avui no em puc aguantar! T'estimo tant (i crec que tu em correspons una mica també), que vull fer quelcom prou gran, aquesta mena de disbarat o de follia segons tots vosaltres, per sentir-me més digne del teu afecte... Si m'ho manes ho deixaré córrer, però no crec que mai més gosi dir: «Aquesta ànima és meva»... Nadala! Ajuda'm... No em facis fer el ridícul...!

— — —

Quan aquella matinada de finals de desembre en Joaquim

s'esquitllà de casa seva amb l'escopeta a coll i abillat, segons costum, amb camisa blanca, pantalons i armilla de vellut, **calçots ensivellats** i barretina vermella talment un **gallaret** atrevit i primarenc, **no les tenia pas totes**. Ho amagava molt bé sota el vel de seriositat que semblava més reflexiva que no pas els altres dies. Però si hom hagués escorcollat el fons dels seus ulls hi hauria reconegut **la flameta** que enlaira els herois o que **avia** el capdavanter de les allaus humanes que tot ho capolen i tot s'ho emmenen. Així doncs podia molt bé venir la **catàstrofe**, però ell **aniria al davant fins al final!**

Quan des de la vila la Nadala oí la **tronada** impressionant, que anunciava la **caiguda del Pi**, no pogué pas evitar un sobresalt angoixat. I altrament s'hauria esglaiat si hagués presenciat l'espectacle: Hauria vist en Joaquim amb l'arma (massa carregada potser) apuntant el cel i cloent, amb la mateixa fermesa, els llavis i els ulls... I hauria vist també com l'escopeta, després d'agraciar-lo amb una solemne **trompada**, intentava arrencar-li els braços o emprendre el vol. Però ell, una mica **fora de sí**, sense preocupar-se ni de la patacada, ni de l'estrebada, ni del senyal a la galta que una bona fumada de pólvora dissimulava, fou el primer que inicià la càrrega de l'arma maligna.

Els altres galejadors l'esguardaren bocabadats. Sense ni dir-s'ho creieren més escaient no dedicar-li cap comentari, però això sí, tenir cura de no trobar-se massa prop d'ell quan enarborés l'arma de bell nou.

Mentre tots els **espetegaires** enllestien les botifarres i les costelles de l'esmorzar, acompanyades de pa encara calentó i de bones **tirades** de vi negre de les botelles generosament curulles, la gresca animava l'espectacle policromat, les rialles aplaudien els acudits més o menys nous i l'alegria trobava amorós tornaveu sota l'aspra cinglera que s'aixeca des de l'esqueixat de Morro de Porc fins a la rumbosa cúpula

del Puigçagordi... Però en Joaquim poca cosa menjà i encara begué menys. Els seus ulls, sense adonar-se de res, lentament es passejaven de les blanques carenes dels Pirineus fins a la darrera **pitrada** del Turó de l'Home, passant per les agosarades cresteries del Puigçacalm i pels amples merlets del Cabrerès... Una meravellosa ruta blanca pels cims més estimats! Però ell era allí, aquells moments, no pas per a la Festa Típica i Lluminosa sinó per a una **tasca important, d'enorme responsabilitat** i potser de **conseqüències transcendents...**

— — —

Un nou sobresalt accelerà el baticor de la Nadala quan la galejada de ritual assabentà tota la vila que la capçada del pi, amb un bocí de tronc a faisó de repeu, ja es dreçava vertical sobre la carreta que arrossegaven els bous, no pas massa estoics, de la Rovira d'Abaix. La pobra noia estava convençuda que l'aldarull era més formidable que no pas els altres anys. **Bé calia comptar-hi l'arma folla d'un Joaquim** que, segons li semblava, tronava amb un clam desesperat talment el lladruc-udol dels gossos quan ploren l'agonia d'una **persona estimada...**

A mesura que passava l'estona resultava més difícil a la Nadala d'empassar-se les llàgrimes i de dissimular davant els altres. No pas sempre reeixia... No hauria pensat mai que la mitja hora, que li calia esperar fins a poder-se convèncer que a en Joaquim (el **seu heroi**, ara ho comprenia mercès a la tortura que la rosegava) no li havia passat cap **desgràcia irreparable, fos tan llarga!**... I com s'arrossegaven els minuts fins al moment ansiejat de la seva arribada a la Plaça **encara sencer**, una mica pataquejat això sí!, però amb la

joia de la gesta ardidament coronada! Més... no es pensava pas que aquell instant fos apoteòsic com esdevingué!

De mica en mica els trets sonaven més propers... Ja eren a l'entrada de la vila... El renou eixordador ara esclatava davant les primeres cases del carrer de Sant Joan... Ara havia brutalment espetegat al bell començament de l'esgraonada del Serrat... I per fi, amb un troteig constant i una trotada esporuguida però ferma, dels bous, la carreta penetrà a la Plaça... I al bell davant de tot, taiment no hi fos a temps, en una mena de **dansa-galop infernal** en Joaquim, carregant i descarregant l'arma a tort i a dret, blanc com un paper de barba una bona pila fumant, però decidit fins a la darrera estrebada que l'enarborà en un bot prodigiós.

Durant un moment breu de calma la Nadala s'apropà, tremolosa, a en Joaquim. Se li repenjà al braç i li digué entre un plugim de llàgrimes i de somriures:

—Joaquim, fill meu... No em facis patir més! Ja n'hi ha prou, et sembla?... Acabava de parlar quan, dessota les moltes fumades que enfosquien la cara del xicot, va notar-ne una que endevinà diferent de les altres, la **primera**. Amb el seu mateix mocadoret curiosament li va treure, i llavors aparegué el **blau** que la **trompada** de l'arma hi havia deixat... I, sense ni parar esment que molt d'ulls els contemplaven, va enllaçar-li amb els braços el coll i li besà la galta dolçament, llargament, amb el foc sincer de la seva amistat virginal que l'amor glorificava.

— — —

Una mica allunyats de la gent i del **batibull**, en Joaquim i la Nadala parlaven ensembs que ambdós s'esmerçaven fent desaparèixer, del rostre del noi, els rastres negres del fum de les **galejades**.

—Nadala, estimada meva! Vull confessar-te una cosa. No et puc pas enganyar... No vull que et pensis que sóc un **valent!**... **He passat una por terrible...** Imagina't que a cada tret que he **aviat sempre** he clos els ulls **esparverat** del que feia... Què vols? No he nascut per a aquestes **gatzares!** Si el teu amor s'ha de guanyar amb la **valentia** ja m'ho puc deixar córrer...

—Calla, calla, **cap d'escarola!** (En Joaquim tenia uns quants flocs de cabell amb un **rinxolat** petitíssim) **T'has ben sortit amb la teva!**... Fa temps que t'estimava força per molts motius que ara no et vull dir. Llavors **gallejaries** massa! T'ho dic de per riure, sents?... Però des d'avui, després del turment inacabable des del primer fins a la teva arribada, t'estimaré molt més per la **teva valentia**... Sí, sí! Per la **teva valentia!** Perquè, malgrat la gran por que et **garfia**, has estat **capaç de vèncer-la**... Això és l'**única veritat que val**... Així és, al meu entendre, la **valentia concient, l'autèntica!!!**

—Nadala, no et faig pena?... Estàs contenta i m'estimes de debó?

—Sí, Joaquim! Tant com puc i confio que cada dia la **flama sagrada** creixerà sense minvar mai! Llançant enlaira un crit de «Juli!» en Joaquim agafà el braç de la seva tendra companyona, i rient com dos infants, arrencaren a córrer cap a l'església. En aquell moment el Pi, amb pompa majestuosa, entrava endins de la nau sagrada per la portalada ben esbatanada a faisó d'un **tàlem bosquerol**, mentre tots els **fòtils espetegadors** eixordaven la vila d'un cap a l'altre...

En Joaquim, sense ni adonar-se'n (la Nadala, sí!, car somreia silenciosament) carregà amb rapidesa la seva arma. Va alçar-la enlaira amb un sol braç, mentre amb l'altre rodejava la cintura delicada de la seva estimada, i disparà el **darrer tret** enfortint-lo amb un clam de jola i de victòria! I l'arma ni el va patequejar, ni el somogué gens..., romangué, per primera vegada, fermament apretada contra el muscle!

—Nadala, estimada...!, comentà en Joaquim estranyat quan tingué esment clar de la feta. És el primer tret que disparo una mica com Déu mana... I, esgarrifa't: He tingut els ulls ben oberts i només m'ha calgut una sola mà!...

—Joaquim! En tot això jo no compto gens?

—Oidà, sí!... Has estat la **meva força!!!**

I el Pi, camí de l'altar, capcinejava gentilment com si volgués **afermar-los** en l'Alta Veritat: La **Força del seu Amor Pur i Esclatant!!!**

Centelles, Maig-Juny 1970